МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

СТРАТЕГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, МІЖОСОБИСТІСТНОГО СПІЛКУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Методичні рекомендації для організації та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Електронний ресурс

Харків – 2026

УДК 378.02(075.5)
С-83

Рецензенти:

І. О. Солошич – доктор педагогічних наук, доцент, професор, професор кафедри «Екологія та біотехнології» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського;

Л. Г. Бакуменко – кандидат із соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти Навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 9 від 25 червня 2026 року)

С-83 **Стратегії** колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії : методичні рекомендації для організації та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» [Електронний ресурс] / укладачі: Л. О. Бачієва, Н. П. Рубан. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 30 с.)

Методичні рекомендації відповідають змісту навчальної програми дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії» і надабть необхідні рекомендації щодо організації та планування самостійної роботи здобувачів освіти з вказаної дисципліни; надано рекомендації щодо застосування певних видів самостійної роботи у процесі проведення аудиторних (очних) занять та видів самостійної роботи, що проводяться у позаурочний час стосовно вивчення дисципліни. Запропоновані види організації самостійної роботи базуються на принципі активізації розумової діяльності, стимулюють потребу в поглибленні одержаних знань.

Видання призначене для здобувачів вищої освіти освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

УДК 378.02(075.5)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026
© Бачієва Л. О., Рубан Н. П., укл., 2026

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 4
1. Стисла робоча програма з дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії»…… 6
1.1. Тематика лекцій…….. 7
1.2. Тематика практичних занять…… 7
1.3. Завдання для самостійної роботи…… 8
1.4. Питання для самоперевірки……. 8
1.5. Рекомендована література…….. 9
2. Характеристика самостійної роботи студентів…… 12
2.1. Організація, планування і контроль самостійної роботи на лекційних заняттях……..... 12
2.2. Організація, планування і контроль самостійної роботи на практичних заняттях……. 13
2.3. Виконання та критерії оцінювання контрольної роботи…….. 14
2.4. Підготовка до екзамену та критерії оцінювання ……. 19
ДОДАТКИ…….. 23

ВСТУП

Інтеграція системи вищої освіти України до Європейської зони вищої освіти, започаткованої країнами у межах Болонського процесу, поставила перед закладами вищої освіти завдання щодо організації освітнього процесу на засадах загальноприйнятих норм та стандартів. Нові форми навчання мають відповідати основним вимогам сьогодення: підвищення якості результатів освіти, формування у майбутніх фахівців високого рівня професійних компетентностей, мобільності, готовності їх до навчання впродовж усього життя та до самоосвіти. Це обумовлює підвищення ролі самостійної роботи у освітньому процесі вищої школи. Її успішне виконання можливе за умов чіткого планування, нормування, організації та своєчасного контролю самостійної навчально-пізнавальної діяльності слухачів магістратури.

Суспільні та соціально-економічні зміни на сучасному етапі розвитку України висувають нові вимоги до рівня підготовки майбутніх фахівців в умовах магістратури. Зокрема, підвищується значення формування корпоративної культури в змісті професійної підготовки фахівців інженерно-педагогіних спеціальностей. Досвід роботи вітчизняних закладів вищої освіти вказує, що викладачі – випускники магістратури – відчувають певні труднощі під час входження у нову для себе професійну спільноту. Часто вони не знають як оптимально і доцільно будувати взаємовідносини з колегами, які мають доволі значний стаж роботи і високий соціальний статус у навчальному закладі. Працюючи спільно, в команді з іншими представниками освітньої корпорації, викладачі під час розробки наукового чи освітнього проекту мають проблеми з прийняттям рішень і відповідальністю за них. Особливості проектування викладачем власної поведінки повністю залежать від його ставлення до факультету, до закладу освіти в цілому, а також від того, наскільки він приймає й поділяє цінності корпоративної культури закладу освіти.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей щодо обирання оптимальної стратегії колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.

Завдання:

- засвоєння основ корпоративної культури закладу професійної освіти;
- оволодіння навичками діяльності в умовах корпоративної культури та корпоративних взаємовідносин закладу професійної освіти;
- забезпечення здатності використання технологій міжособистістного спілкування та взаємодії у професійній освіті.

Дисципліна «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії» вивчається на 1 курсі у 2 семестрі здобувачами освіти денної форми навчання всіх інженерно-педагогічних спеціальностей й складається з двох модулів: модуль 1 «Стратегії колективної діяльності у закладі професійної освіти», модуль 2 «Міжособистістне спілкування та взаємодія у професійній освіті».

Зміст самостійної роботи здобувачів над дисципліною «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії» визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками

викладача, що викладено на дистанційній платформі https://moodle.karazin.ua/ . Вона забезпечується комплексом навчально-методичних засобів, а саме навчальними посібниками, конспектом лекцій викладача, методичними вказівками з підготовки до практичних занять тощо. Для самостійної роботи здобувача викладач також рекомендує відповідну наукову й фахову монографічну та періодичну літературу.

Навчальний матеріал дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії», передбачений навчальною програмою для засвоєння здобувачами під час самостійної роботи, виноситься на поточний та підсумковий контроль поряд із матеріалом, який опрацьовується під час аудиторних навчальних занять.

Самостійна робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка організації і контролю самостійної роботи студентів (СРС), який доводиться до відома здобувачів на початку поточного семестру.

Формами організації самостійної роботи є підготовка до лекцій та практичних занять (опрацювання конспекту лекцій, джерел навчальної інформації за темою та додаткової літератури); складання тлумачного словника англійською мовою; підготовка до практичних занять, виконання вправ, робота з конспектом лекцій, опрацювання теми в додатковій літературі), виконання контрольної роботи, що передбачено навчальним планом (див. табл..).

3. Стисла робоча програма з дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії»

Загальний обсяг часу на вивчення дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії»: – денна форма навчання (90 год.), у тому числі аудиторні заняття – 30 год., самостійна робота – 60 год.

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка здобувачів освіти до реалізації оптимальної комунікації в спілкуванні задля формування здатності мотивувати людей та рухатися до спільної мети, діяти соціально відповідально та свідомо, до міжособистісної взаємодії; оволодіння стилями (моделями, типами професійних позицій) спілкування, оволодіння стратегіями колективної діяльності у закладі професійної освіти і міжособистістного спілкування та взаємодії у професійній освіті для формування здатності аналізувати, прогнозувати, критично осмислювати проблеми у професійній освіті, приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання.

Основні завдання вивчення дисципліни:

– засвоєння основ корпоративної культури закладу професійної освіти;

– оволодіння навичками діяльності в умовах корпоративної культури та корпоративних взаємовідносин закладу професійної освіти;

– забезпечення здатності використання технологій міжособистістного спілкування та взаємодії у професійній освіті;

– забезпечення здатності мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

– забезпечення здатності діяти соціально відповідально та свідомо;

– забезпечення здатності до міжособистісної взаємодії;

– забезпечення здатності аналізувати, прогнозувати, критично осмислювати проблеми у професійній освіті, приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання.

Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

– ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

– ФК 2. Здатність враховувати різноманітність студентів при плануванні і реалізації освітнього процесу в професійній освіті.

– ФК 4. Здатність аналізувати, прогнозувати, критично осмислювати проблеми у професійній освіті, приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання.

– ФК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності.

Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

– ПРН5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.

– РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

1.1. Тематика лекцій з дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії»

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лк	пз	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Стратегії колективної діяльності у закладі професійної освіти						
Тема 1. Корпоративна культура закладу професійної освіти	14	2	2	0	0	10
Тема 2. Особливості діяльності в умовах корпоративної культури закладу професійної освіти	14	2	2	0	0	10
Тема 3. Культура корпоративних відносин. Корпоративні комунікації в закладі професійної освіти	17	4	2	0	0	11
Разом за розділом 1	**45**	**8**	**6**	**0**	**0**	**31**
Розділ 2. Міжособистістне спілкування та взаємодія у професійній освіті						
Тема 4. Професійно-педагогічна комунікація як феномен педагогічної діяльності	15	4	2	0	0	9
Тема 5. Ділове спілкування як складова комунікативної діяльності	14	2	2	0	0	10
Тема 6. Ділове спілкування як міжособистісна взаємодія співрозмовників	16	2	4	0	0	10
Разом за роздідлом 2	**45**	**8**	**8**	**0**	**0**	**29**
Усього годин	**90**	**16**	**14**	**0**	**0**	**60**

1.2. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ДФЗО
1.	Теоретичні підходи та методи оцінки корпоративної культури	2
2.	Особливості діяльності в умовах корпоративної культури закладу професійної освіти	2
3.	Корпоративні комунікації у закладі професійної освіти	2
4.	Ділове спілкування та взаємодія у професійній освіті	2
5.	Техніка професійної комунікації і тактика спілкування	2
6.	Інформаційний виступ фахівця і його основні особливості	4
Усього		**14**

1.3. Завдання для самостійної роботи

Форми організації самостійної роботи	Форми виконання самостійної роботи	Кількість годин
		денна
Підготовка до лекцій та практичних занять	Опрацювання конспекту лекцій, джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової літератури	16
	Підготовка до практичних занять, виконання вправ, робота з конспектом лекцій, опрацювання теми в додатковій літературі	14
Контрольна робота	Виконання і захист контрольної роботи, що містить чотири завдання	20
Екзамен	Підготовка і виконання роботи екзамену	10
ВСЬОГО:		**60**

1.4. Питання для самоперевірки

Перевірка рівня сформованості компетентності здобувачів освіти може бути здійснена за допомогою питань:

1. У чому полягає сутність корпоративної культури організації? Назвіть підходи до трактування поняття «корпоративна», «організаційна культура».
2. Охарактеризуйте моделі корпоративної культури: модель Е. Шейна (рівні культури), модель «багатошарова цибулина» та ін.
3. Назвіть компоненти корпоративної культури організації.
4. Розкрийте функції корпоративної культури.
5. Чому існують різні типології корпоративної культури?
6. Наведіть приклади різних класифікацій корпоративної культури. Поясніть, на основі яких параметрів автором запропонована така типологія.
7. Коротко поетапно опишіть проведення діагностики корпоративної культури організації (навчального закладу)?
8. На основі ознайомлення з різними методиками, зокрема «Рамочна конструкція конкуруючих цінностей» OCAI (Кім К. Камерон, Роберт Е. Куїнн), методика Т. Діла і А. Кеннеді, методика Г. Хофстеде та ін., сформулюйте висновок про доцільність їх використання для дослідження стану сформованості корпоративної культури закладу освіти.
9. Назвіть специфічні риси корпоративної культури закладу професійної освіти.
10. У чому полягає сутність філософії, місії, візії та іміджу закладу професійної освіти?
11. Які чинники впливають на створення іміджу закладу професійної освіти? Назвіть елементи закладу професійної освіти освіти.
12. Розкрийте особливості професійно-педагогічної діяльності викладача закладу професійної освіти.

13. У чому ви вбачаєте сутність професійно-педагогічної культури викладача закладу професійної освіти?

14. Запропонуйте власне визначення понять «професійно-педагогічна культура викладача», «корпоративна культура викладача».

15. Що Ви вкладаєте у зміст «цінності», «ціннісні орієнтації», «корпоративні цінності», «цінності вищої освіти», «цінності вищого навчального закладу»?

16. Яке місце, на Вашу думку, посідає ціннісна складова у структурі корпоративної культури закладу вищої освіти, корпоративної культури викладача?

17. Назвіть і охарактеризуйте основні стадії «культурної адаптації» нового співробітника в організації.

18. У чому полягає відмінність понять «ідентичність» та «ідентифікація»?

19. Які компоненти входять до структури корпоративної ідентичності викладача?

20. Охарактеризуйте існуючи підходи до трактування лояльності співробітника до організації.

21. У чому, на Вашу думку, полягає лояльність викладача до закладу вищої освіти? Свої міркування обґрунтуйте. Які типи корпоративних відносин Ви можете назвати? Коротко охарактеризуйте їх.

22. Який зміст Ви вкладаєте у поняття «соціально-психологічний клімат»?

23. Чому, на Вашу думку, корпоративну культуру і соціальнопсихологічний клімат вважають тотожними поняттями? Обґрунтуйте свою думку.

24. Які чинники впливають на соціально-психологічний клімат колективу навчального закладу? Коротко їх охарактеризуйте. 25. У чому полягає мобінг, боулінг і босінг? Прокоментуйте.

26. Які типи позиції керівника в системі корпоративних відносин закладу професійної освіти Ви можете назвати? Охарактеризуйте кожний з них.

27. Яку роль відіграє керівник у формуванні і коригуванні корпоративних відносин між викладачами закладу вищої освіти? Обґрунтуйте свою відповідь.

28. Які існують види комунікацій усередині організації, зокрема навчального закладу?

29. Яку роль відіграють неформальні комунікації в організації? Чи можна ними керувати?

30. Що є регуляторами корпоративної поведінки співробітника (викладача) у системі корпоративної культури організації?

1.5. Рекомендована література

Основна література

1. Галан Л.В., Борисевич Є.Г. Тренінг-курс з організації командної роботи: навч. посіб. Одеса: ДУІТЗ; Одеса: ФУІТПЗ; Бондаренко М.О., 2024. 100 с.

2. Мамчур Лідія: Комунікативно-корпоративна культура педагога. навч. посіб. Біла Церква. БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 88 с.

3. Кифяк В. Інструменти командоутворення. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т імені Юрія Федьковича, 2022. 165 с.

4. Саврасова-В'юн Т. Комунікативний практикум : навч.-метод. посібн. Київ: Київ. стол. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 184 с.

5. Кизилова В. В. Теорія і практика мовленнєвої комунікації : навч. посіб.

для студ. закл. вищої освіти. Вид. 2-ге, уточнене й доповнене / В. В. Кизилова ; Держ. закл. «Луган. нац. у-т імені Тараса Шевченка», 2025. 125 с.

6. Гарькавець С., Волченко Психологія насилля: булінг, мобінг та їхні різновиди у сучасному світі : навчальний посібник / Сергій Гарькавець, Лариса Волченко. – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. 172 с.

Додаткова (допоміжна) література

1. Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2022. 132 с.

2. Управління конфліктами та комунікаціями : навчально-методичний посібник. Держ. біотехн. ун-т ; Уклад. В.М. Нагаєв. Харків : КП «Міська друкарня», 2022. – 64 с.

3. Теорія і практика дослідження взаємодії суб'єктів освітнього простору в парадигмі генетичної психології: монографія/ колектив авторів, за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. - 225 с.

7. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми [Електронний ресурс] : монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології та соціальної педагогіки ; за науковою редакцією академіка НАПН України . С. Д. Максименка. - Київ : НАПН України, 2021. - 81 с.

8. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації: навчально-методичний посібник / уклад. : Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. - 128 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт дистанційної освіти УІПА: https://moodle.karazin.ua/login/

2. Стратегія — навіщо вона? Що робити коли її немає? (відеоматеріал до лекції 1): https://www.youtube.com/watch?v=YNZVw279WCM

2. Корпоративна культура в закладах освіти (вебінар). Відеоматеріал до лекції 1: додатковий матеріал: https://www.youtube.com/watch?v=FyaWzVqCQpc&t=160s

3. Лояльність та клієнтоорієнтованість Відеоматеріал до ПЗ 3: https://www.youtube.com/watch?v=RFVDaFzHPyE

4. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки. Відеоматеріал до ПЗ 5: https://www.youtube.com/watch?v=-d88bd8jZXI

5. Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні (Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education — CEUME) http://ceume.org.ua

6. Новини на порталі Management http://www.management.com.ua

7. Публікації FORBES http://forbes.net.ua/ua/tags/all/9816-menedzhment

8. Educational Management Administration & Leadership (EMAL) http://journals.sagepub.com/home/ema

9. The International Journal of Management Education https://www.journals.elsevier.com/the-international-journal-of-management-education/

10. Командоутворення: корисні інструменти та кейси [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://budni.rabota.ua/ua/hr/komandoutvorennya-korisni-instrumenti-ta-keysi

11. Що таке командна робота, чому вона така важлива і як впливає на успіх? [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://blog.agrokebety.com/shcho-take-komandna-robota

12. Як правильно проводити тренінг [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://poznayka.org/s52076t1.html

13. Як правильно ставити цілі команді, щоб бізнес рвонув уперед. 10 кроків [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://forbes.ua/leadership/yak-pravilno-staviti-tsili-komandi-shchob-biznes-rvonuv-upered-10-krokiv-19012022-3293

14. Койчева Т.І. Методичні рекомендації до практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Корпоративна культура викладача як суб'єкта професійної діяльності». ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» Одеса, 2024. 36 с.

15. Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти (денної форми навчання) спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) [Електронний ресурс] / укладачі:

Л. О. Бачієва, Н. П. Рубан. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2026. – (PDF 34 с.).

2. Характеристика самостійної роботи студентів

2.1. Організація, планування і контроль самостійної роботи на лекційних заняттях

Лекція є провідною формою організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Специфічні особливості лекції обумовлюють форми самостійної роботи здобувачів освіти, види завдань щодо самостійної роботи, систему її контролю тощо.

На лекції викладач рекомендує здобувачам освіти літературу та пояснює методи роботи з інформаційними джерелами. В цьому аспекти великі можливості надають вступна та установочна лекції, на яких розкривається проблематика теми, логіка оволодіння нею, надається характеристика літератури, визначаються розділи щодо самостійної проробки.

Однією з форм організації самостійної роботи, що відбувається безпосередньо на лекції, є конспектування. З метою полегшення сприйняття та конспектування навчального матеріалу використовуються конспект лекцій (електрона версія), що представлений здобувачам освіти у дистанційній системі заздалегідь для попереднього ознайомлення з освітнім матеріалом лекції.

В процесі слухання та сприйняття інформації на лекції здобувач освіти повинен зрозуміти матеріал, який викладає лектор, обміркувати його, пов’язати з тим, що вже відомо з даної дисципліни. Слід пам’ятати, що лише те, що уважно прослухано, обмірковано та законспектовано, стає надбанням здобувача освіти.

Слухаючи лекцію, необхідно намагатися зрозуміти мету викладання, хід думок лектора, логічну послідовність. При цьому необхідно відволіктися від зайвих думок, зосередитися на навчальному матеріалі, настроїти себе на сприйняття інформації. Конспектування матеріалу допомагає в цьому.

Під час лекції рекомендується уважно слухати лектора, який зазвичай змінюючи гучність, силу голосу, темп мови, інтонаційну виразність, роблячи паузи, підкреслює найголовніші положення навчального матеріалу, робить записи на дошці. Все це допомагає здобувачам освіти зрозуміти та записати найголовніше у робочому зошиті.

Під час конспектування важливо робити власні відмітки, наприклад:

! – важливо,

!! – дуже важливо,

? – питання,

З – запам’ятати,

П – подивитися у підручнику та інші. Кожен здобувач освіти може виробити власну систему знаків

У процесі викладання дисципліни викладач використовує мультимедійні презентації, що узагальнюють певний обсяг навчального матеріалу. Вони проектуються на екран під час лекції та є опорною інформацією при поясненні змісту матеріалу. Використання цього прийому дозволяє суттєво підвищити інформаційну ємність навчальних занять і самостійної роботи, переважно за рахунок нової інформації.

Окрім цього, для активізації навчальної діяльності на лекційному занятті (на початку або наприкінці) проводиться опитування (5-7 хвилин).

Наприкінці кожної лекції можливо застосування такої форми організації самостійної роботи, як система опитувальних листів. Ця форма являє собою перелік елементарних питань за матеріалом лекції , на які здобувачі освіти, активно слухаючи та конспектуючи, можуть без утруднень надати відповідь, наприклад:

Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти
Дисципліна «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії»
Опитувальний лист до теми … Питання: Запропонуйте власне визначення понять «професійно-педагогічна культура викладача», «корпоративна культура викладача». Відповідь: Здобувач освіти _____ Група _____ Дата _____

Робота на лекціях, участь в обговоренні проблемних питань теми ***оцінюється*** *0-16 балів (за кожну лекцію 0-2 бали):* здобувач освіти вичерпно, послідовно, грамотно, логічно викладає матеріал, аргументує відповіді, тісно пов'язується теорія з практикою відповідно до теми.

2.2. Організація, планування і контроль самостійної роботи на практичних заняттях

Метою проведення практичних занять з дисципліни «Науково-дидактичні основи педагогічної діяльності» є формування у здобувачів освіти практичного досвіду. Практичні заняття логічно продовжують роботу, розпочату на лекції, поглиблюють та деталізують отримані знання.

Зміст практичних занять розроблено на основі аналізу комунікативної діяльності, яку здійснює викладач під час проведення занять у закладах системи ПТО. Рекомендована форма організації і проведення практичних занять сприяє формуванню у студентів умінь здійснювати комунікативну діяльність під час проведення занять з технічних дисциплін та розвитку в них ряду особистісних якостей викладача, які мають значення для спілкування.

Самостійна робота студентів на практичних заняттях передбачає формування та удосконалення практичних умінь. При проведенні практичних занять їх результативність досягається за рахунок наявності теоретичного матеріалу та питань (завдань) для перевірки підготовленості студентів до практичного заняття. Таким чином, перевіряється готовність до виконання практичних завдань. Суттєво підвищити рівень самостійності при виконанні практичних завдань як із погляду якості, так і отримання важливих професійних навичок та умінь, дозволяє використання активних методів навчання.

В залежності від виду занять використовуються наступні методи: на лекціях – пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу та лекція-візуалізація; на практичних заняттях – метод проблемного викладу, самостійна робота та евристичний метод.

До числа найбільш ефективних методів, які використовуються під час вивчення дисципліни «Стратегії колективної діяльності, міжособистістного спілкування та взаємодії», належать виступи з доповідями та есе, що підготовлені групою здобувачів освіти або самостійно.

Завдання щодо практичних занять з курсу мають проблемний характер, що впливає на розвиток у здобувачів освіти наукової інтуїції, здатності інтегрувати передові концептуальні та методологічні підходи, ініціювати наукові та прикладні дослідження та інше. Виконання завдання завершується виступом за результатами його виконання. Виступ за темою завдання, що розглядає здобувач освіти або група здобувачів, відбувається на кожному занятті, при цьому треба відзначити, що вони можуть брати участь у виступі у ролі доповідача, співдоповідача, опонента або рецензента. Такий підхід вимагає вивчення питань, які розглядаються на практичному занятті.

Структура побудови кожного заняття вміщує повідомлення теми, мети, теоретичну частину, практичну частину, формулювання висновків.

Теоретична частина може включати розгляд за допомогою викладача певного теоретичного матеріалу, поняттєву розминку, обговорення питань та інше. Практична частина може містить виконання різноманітних завдань. Закінчується кожне практичне заняття формуванням висновків, видачею рекомендацій, підведенням підсумків, заключним словом викладача.

Специфіка практичних занять полягає в тому, що на кожному з них передбачається організація викладачем спілкування в групі: обговорення різних питань, висловлювання власних думок здобувачами освіти, проведення дискусій, аналіз виступів. Під час занять викладач виступає в ролі консультанта, який спостерігає за роботою кожного здобувача освіти та за необхідності надає допомогу.

Таким чином, не лише зміст занять, але і сама форма їх організації і проведення сприяє формуванню умінь розробляти та реалізовувати інноваційні освітні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або педагогічну практику і розв’язувати значущі наукові й прикладні проблеми у сфері освіти; інтегрувати передові концептуальні та методологічні підходи та інші.

Під час лекційних та практичних занять велику користь для удосконалення організації самостійної роботи забезпечує участь здобувачів освіти у контрольних заходах, які проводяться після опанування ними навчального матеріалу.

Робота над практичними роботами ***оцінюється*** *0-28 бали (за кожне практичне заняття 0-4 бали).*

2.3. Виконання та критерії оцінювання контрольної роботи

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички діяльності в умовах корпоративної культури закладу професійної освіти та здатності до міжособистісної взаємодії.

Зміст контрольної роботи передбачає виконання чотирьох завдань. Різниця між завданнями за рівнем складності, а також між вимогами до правильних відповідей й отриманими визначає кількість балів, якими можуть бути оцінені відповіді.

Завдання:

Завдання 1. Ознайомитися з різними методиками проведення діагностики корпоративної культури організації. Обрати одну із методик діагностування корпоративної культури і провести відповідне діагностування у закладі освіти за вибором. Визначитися з типом корпоративної культури освітньої організації відповідно до обраної методики. Отримані результати узагальнити.

Завдання є:

- *теоретичним*, де слід ознайомитися з різними методиками проведення діагностики корпоративної культури організації, і визначитися з ефективною методикою діагностування корпоративної культури в обраному закладі освіти. Завдання має репродуктивний характер і дозволяє оцінити вміння здобувачів самостійно досліджувати різні методики проведення діагностики корпоративної культури організаці, а також проводити аналіз щодо вибору ефективних методик діагностування корпоративної культури для конкретного закладу освіти.
- *практичним*, де слід провести відповідне діагностування в обраному закладі освіти, визначитися з типом корпоративної культури освітньої організації відповідно до обраної методики та узагальнити отримані результати. Завдання має продуктивний характер і дозволяє оцінити здатність здобувачів освіти до практичного застосування отриманих знань, обґрунтовувати і узагальнювати отримані результати.

Виконання завдання **оцінюється** 0-4 бали.

Завдання 2. Ознайомитися з видами комунікації в організації. На основі проведення аналізу комунікацій в закладі освіти скласти есе на тему «Проблеми управління комунікаціями у сучасному освітньому закладі».

Завдання має *продуктивний характер* і дозволяє оцінити здатність здобувачів освіти до переоцінки знань, системного мислення, синтезу нових та комплексних ідей, логічного та обґрунтованого висловлення власної позиції щодо управління комунікаціями у сучасному освітньому закладі. Відповідь на це завдання має бути оформлена як розгорнута обґрунтована відповідь-есе встановленого обсягу.

Завдання 3. Розробити програму саморозвитку комунікативних здібностей.

1. Характеристика етапів саморозвитку. Розкрити сутність поняття самовиховання та описати систему самовиховання, навівши найменування етапів самовиховання, їх характеристику та способи здійснення кожного етапу самовиховання (табл.).

СИСТЕМА САМОВИХОВАННЯ

тип	Найменування етапу самовиховання	Способи здійснення етапу самовиховання

2. Визначити рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу.

За допомогою тестових методик, самоаналізу і самооцінки здійсніть самопізнання, визначивши рівень розвитку комунікативних здібностей. Тестові методики:

- ♦ Тест «Який я в спілкуванні?» (Додаток А)
- ♦ Тест «Чи вмієте Ви впливати на людей?» (Додаток Б)
- ♦ Тест «Чи вмієте Ви вести переговори?» (Додаток В)
- ♦ Тест В.Ф.Ряховського «Рівень комунікабельності» (Додаток Д)

3. Розробити програму саморозвитку комунікативних здібностей.

*1 - й етап - з*дійснити самооцінку наведених нижче комунікативних умінь у балах (0, 1, 2, 3).

№	Комунікативні уміння	Оцінка
1	Уміння долати хвилювання, нерішучість, нервозність перед публічним виступом	
23	Уміння управляти своїм настроєм в ході спілкування	
4	Уміння швидкого включення у взаємодію з іншими людьми	
5	Уміння самопрезентації (самоподачі) у спілкуванні	
6	Уміння захоплювати і утримувати ініціативу у спілкуванні	
7	Уміння вірно використовувати міміку, жести, пантоміміку в ході спілкування	
8	Уміння визначати емоційний стан співрозмовника за його мімікою, жестами, пантомімікою	
9	Уміння вірно обирати темп мови, гучність голосу, використовувати паузи, інтонацію	
10	Уміння по володінню чіткою дикцією, багатим словарним запасом	
11	Уміння по передачі ініціативи у спілкуванні учням	
12	Уміння активного слухання	
13	Уміння по вибору і використанню різних стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях	

2-ий етап - здійснити самовиховання шляхом розробки програми саморозвитку комунікативних здібностей, використовуючи дані про себе, отримані в попередній таблиці 2.

ПРОГРАМА САМОРОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Мета саморозвитку	Способи роботи над собою
1	
2	
3	
4	
5	

4. Сформулювати висновки. У висновках по даному завданню вкажіть: які етапи самовиховання були здійснені і яким чином; власний погляд на здійснення інших етапів самовиховання.

Завдання є:

- *теоретичним*, репродуктивного характеру, дозволяє оцінити світоглядну сформованість здобувачів освіти на основі теоретичних знань щодо етапів самовиховання, їх характеристики та способів здійснення кожного етапу самовиховання;
- *тестовим*, що дозволяє комплексно оцінити самому здобувачеві освіти свої навички до міжособистісної взаємодії, виявити сильні сторони спілкування та зони для розвитку через поєднання стандартизованого тестування і саморефлексії;
- *практичним*, продуктивного характеру, дозволяє оцінити здатність здобувачів освіти до переоцінки знань, системного мислення, синтезу нових та комплексних ідей, логічного та обґрунтованого висловлення власної позиції за рахунок розробки програми саморозвитку комунікативних здібностей;

Завдання 4. Розробити фрагмент уроку (проєкту в професійній освіті) у вигляді презентації, і підготуватися до його проведення в аудиторії. Показники, які оцінюватимуться при аналізі представленого проєкту:

1) правильне використання проксеміки (просторова орієнтація в аудиторії; вибір дистанції).

2) вірне використання кінесики (міміка, жестикуляція, рухи, поза, візуальний контакт).

3) доцільне використання просодики і екстралінгвістики (інтонаційна виразність, темп мови, гучність голосу, чіткість дикції, паузи).

4) культура зовнішнього вигляду.

5) встановлення контакту, організація зворотного зв'язку.

6) подолання хвилювання, нерішучості.

Завдання є:

- *комплексним,* творчого характеру, дозволяє оцінити здатність здобувачів як і візуальне оформлення проєкту, так і педагогічну цінність, фаховий зміст та рівень володіння матеріалом.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Виконання контрольної роботи оцінюється в 0-16 балів:

Завдання 1. Провести діагностування корпоративної культури у закладі освіти за вибором за заданою методикою. Визначити тип корпоративної культури освітньої організації. Отримані результати узагальнити. Оцінюється *до 4 балів.*

4 бали – здобувач освіти, показав всебічні, систематизовані, глибокі знання теоретичного матеріалу, продемонстрував знання основної та додаткової літератури, має творчий нахил в розумінні та використанні навчального матеріалу, ефективно проведено відповідне діагностування в обраному закладі освіти, визначився з типом корпоративної культури освітньої організації відповідно до обраної методики та узагальнив отримані результати.

3 бали – здобувач освіти, показав повні знання теоретичного матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, показав систематичний

характер знань, проведено відповідне діагностування в обраному закладі освіти, визначився з типом корпоративної культури освітньої організації відповідно до обраної методики та узагальнив отримані результати, але припустив окремі несуттєві помилки, які не мають принципового характеру;

2 бали – здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу, в цілому справився з поставленим завданням, але при цьому за окремими поняттями знання неповні, не в змозі зробити певні аналітичні висновки;

1 бал - здобувач освіти не засвоїв необхідний теоретичний навчальний матеріал в необхідному обсязі, допустив принципові помилки.

Завдання 2. На основі проведення аналізу комунікацій в закладі освіти скласти есе на тему «Проблеми управління комунікаціями у сучасному освітньому закладі». Оцінюється *до 4 балів.*

4 бали – есе має чітку, логічну структуру з правильно оформленим вступом, основною частиною та заключною частиною. Тема розкрита повністю, продемонстровано глибоке розуміння проблеми, аргументація є переконливою та логічно вибудованою. Висновки є самостійними, оригінальними та відповідають викладеному матеріалу. Використано приклади для обґрунтування думок. Мова є багатою, текст написаний грамотно, стилістично витриманий.

3 бали – есе структуроване правильно, проте розкриття теми є поверхневим або неповним. Аргументація є загальною або не завжди логічно пов'язаною. Висновки присутні, але не містять нових ідей. Можуть зустрічатися помилки у формулюваннях або неточності в логіці. Стилістика тексту потребує покращення, є окремі граматичні помилки.

2 бали – есе має слабку структуру, окремі частини тексту не пов'язані між собою. Тема не розкрита або розкрита неправильно. Аргументація відсутня або є некоректною. Висновки нечіткі або взагалі відсутні. Мова бідна, текст містить численні граматичні та стилістичні помилки.

1 бал – структура есе відсутня або не відповідає плану. Тема не розкрита. Аргументація та висновки відсутні або є повністю нерелевантними. Мова не відповідає нормам літературного стилю, текст містить критичні помилки, що ускладнюють розуміння.

Завдання 3. Розробити програму саморозвитку комунікативних здібностей: розкрити сутність поняття самовиховання та описати систему самовиховання; визначити рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу; здійснити самооцінку власних комунікативних умінь та здійснити самовиховання шляхом розробки програми саморозвитку комунікативних здібностей. Оцінюється *до 4 балів.*

4 бали – здобувач освіти, показав всебічні, систематизовані, глибокі знання теоретичного матеріалу, продемонстрував знання основної та додаткової літератури, має творчий нахил в розумінні та використанні навчального матеріалу, визначив власний рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу, здійснив самооцінку власних комунікативних умінь та розробив програму самовиховання саморозвитку комунікативних здібностей.

3 бали – здобувач освіти, показав повні знання теоретичного матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, показав систематичний

характер знань, але припустив окремі несуттєві помилки, які не мають принципового характеру; визначив власний рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу, здійснив самооцінку власних комунікативних умінь та розробив програму саморозвитку комунікативних здібностей, але не врахував деякі комунікативні елементи;

2 бали – здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу, в цілому справився з поставленим завданням, але при цьому за окремими поняттями знання неповні, не в змозі зробити певні аналітичні висновки; визначив власний рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу, здійснив самооцінку власних комунікативних умінь, але не розробив програму саморозвитку комунікативних здібностей;

1 бал - здобувач освіти не засвоїв необхідний теоретичний навчальний матеріал в необхідному обсязі, допустив принципові помилки; не визначив власний рівень сформованості комунікативних здібностей за допомогою тестових методик і самоаналізу, і, відповідно, не розробив програму саморозвитку комунікативних здібностей.

Завдання 4. Розробити фрагмент уроку (проєкту в професійній освіті) та захистити його. Оцінюється *до 4 балів.*

4 бали – здобувач освіти, показав комплексні знання творчого характеру, проєкт має: педагогічну цінність (відповідає програмі професійно-технічної освіти, стандартам професії, має професійну спрямованість, структура уроку є логічно послідовною: мотивація / актуалізація / вивчення нового матеріалу / закріплення / рефлексія), зміст презентації є лаконічним, грамотним, достовірним. При представленні проєкту використовується: правильне використання проксеміки, вірне використання кінетики, доцільне використання просодики і екстра лінгвістики, культура зовнішнього вигляду, встановлення контакту, організація зворотного зв'язку, подолання хвилювання, нерішучості;

3 бали – здобувач освіти, показав комплексні знання творчого характеру, проєкт має: педагогічну цінність (відповідає програмі професійно-технічної освіти, стандартам професії, має професійну спрямованість, структура уроку є логічно послідовною: мотивація / актуалізація / вивчення нового матеріалу / закріплення / рефлексія), зміст презентації є дещо перевантажений текстом, присутні орфографічні, лексичні чи фахових помилки. При представленні проєкту допущені деякі помилки щодо: правильного використання проксеміки, кінетики, доцільного використання просодики і екстралінгвістики, культури зовнішнього вигляду, встановлення контакту, організація зворотного зв'язку, присутні хвилювання, нерішучість;

2 бали – здобувач освіти розробив проект, що має деяку педагогічну цінність, зміст презентації є дещо перевантажений текстом, присутні орфографічні, лексичні чи фахових помилки, використовуються не актуальні дані та терміни. При представленні проєкту допущені деякі помилки щодо: правильного використання проксеміки, кінетики, доцільного використання просодики і екстралінгвістики, культури зовнішнього вигляду, встановлення контакту, організація зворотного зв'язку, присутні хвилювання, нерішучість;

1 бал – здобувач освіти розробив проект, але зміст презентації є дещо перевантажений текстом, присутні орфографічні, лексичні чи фахових помилки, використовуються не актуальні дані та терміни. Проєкт не захищено.

2.4. Підготовка до екзамену та критерії оцінювання

Підсумковий контроль – здійснюється в формі екзамену як письмова робота за матеріалам всього курсу, яка включає:

- *тестове завдання*: дозволяє оцінити знання здобувача освіти на рівні розпізнавання;
- *теоретичне питання*: спрямовано на перевірку вмінь на репродуктивному рівні;
- *педагогічна ситуація*: спрямовано на перевірку вмінь проектувати технологію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування.

Умовами допуску до підсумкового контролю є:

- відпрацювання усіх практичних завдань;
- виконання контрольної роботи.

ПРИКЛАД ЕКЗМЕНИЦІЙНОГО БІЛЕТУ

І.Дайте відповіді на тестові запитання

1.	**Корпоративна культура закладу професійної освіти формується під впливом чинників:**		
1а	загальних	1б	внутрішніх
1в	зовнішніх	1г	субкультурних
2.	**Мотиваційна функція корпоративної культури полягає у:**		
2а	створенні стимулів для орієнтації співробітників у правильному напрямі	2б	забезпеченні процесу формування системи знань організації
2в	формуванні відчуття належності до організації, забезпечує відчуття єдності	2г	створенні певного образу організації в соціальному оточенні
3.	**Стратегія діагностики корпоративної культури, що полягає у проведенні опитування, анкетування, індивідуальних інтерв'ю, фокус-групи (групові інтерв'ю), використанні методів модельного аналізу тощо:**		
3а	холічна	3б	кількісна
3в	метафорична	3г	етнографічна
4.	**Усвідомлене застосування у власній професійній діяльності сукупності корпоративних цілей, корпоративних цінностей і норм професійної групи, які регулюють взаємини викладача з представниками інших соціальних груп, що задіяні в роботі та прагнення сприяти розвитку позитивного іміджу закладу освіти:**		
4а	корпоративна культура	4б	корпоративні взаємини
4в	корпоративна етика	4г	корпоративна діяльність
5.	**Модель корпоративної поведінки викладача закладу професійної освіти формується під впливом таких факторів:**		
5а	норм корпоративної поведінки	5б	очікувань колег, адміністрації та студентів
5в	соціальної позиції та соціальної ролі	5г	особистісних якостей
6.	**Система зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин**		

6а	професійно-педагогічна комунікація	6б	педагогічна комунікація
6в	професійна комунікація	6г	комунікація у закладі освіти
7.	**Комунікативна функція спілкування передбачає реалізацію таких аспектів:**		
7а	розвиток двох форм спілкування (вербальної та невербальної)	7б	однозначне розуміння співрозмовниками суті інформаційного повідомлення
7в	однозначне розуміння співрозмовниками смислового значення елементів спілкування	7г	потребу у спілкування
8.	**Послідовність етапів педагогічного спілкування така:**		
8а	моделювання педагогом майбутнього спілкування (прогностичний етап)	8б	управління спілкуванням в педагогічному процесі
8в	організація безпосереднього спілкування (початковий етап)	8г	аналіз здійсненої системи спілкування і моделювання нової системи на майбутню діяльність
9	**Засобами спілкування є такі дві групи:**		
9а	вербальні	9б	проксеміка
9в	невербальні	9г	динамічна експресія
10	**Техніками швидкого включення у взаємодію, прийомами самопрезентації викладача є:**		
10а	мовний варіант (привітання, пояснення важливості вивчення теми, повідомлення цікавої інформації, проведення мотивації, постановка проблемних питань)	10б	діяльнісно-знаковий варінт (використання технічних засобів навчання, розташування таблиць, плакатів, оформлення дошки, підготовка наочних посібників та дидактичних матеріалів)
10в	пауза	10г	невербальні засоби

ІІ. Створіть інтелект-карту, що уточнює суть корпоративної поведінки викладача закладу професійної освіти.

ІІІ. Надайте коментар щодо актуальності висловленої думки. Запропонуйте заходи компенсації впливу та способів усунення вказаного коммунікативного бар'єру.

«Особливу групу бар'єрів становлять бар'єри соціальної перцепції. Стереотипи сприйняття, упередженість і забобони, негативні установки партнерів зі спілкування, незбігання ціннісних орієнтацій на рівні базових соціальних установок, смислових прошарків свідомості і формальне підлаштування образу іншої людини під категорії (добрий – поганий, надійний – ненадійний тощо) істотно перекручують уявлення людей один стосовно одного і зумовлюють негативні реакції під час зустрічей, бесід, переговорів, викликають недовіру та знижують продуктивність не тільки комунікативних зв'язків, а й професійної діяльності тощо…» *(Козирєв М. П. Комунікативні бар'єри спілкування та шляхи їх подолання / М.П. Козирєв. – Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, № 1, 2014. С. 201-211)*

Критерії оцінювання екзамену:

1. ***Тестове завдання****:* 10 завдань - *до 10 балів*;
2. ***Теоретичне питання:*** Слід відповісти на питання, яке стосується основних понять дисципліни (надати визначення поняттю…, пояснити сутність…, схарактеризувати…, навести приклади т.д.) – *до 10 балів*:

9-10 балів – здобувач освіти, показав всебічні, систематизовані, глибокі знання навчального матеріалу, продемонстрував знання основної та додаткової літератури, має творчий нахил в розумінні та використанні навчального матеріалу;

6-8 бали – здобувач освіти показав повне знання навчального матеріалу, засвоїв

основну літературу, рекомендовану програмою, показав систематичний характер знань, але припустив окремі несуттєві помилки, які не мають принципового характеру;

3-5 бали – здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу, в цілому справився з поставленим завданням, але при цьому за окремими поняттями знання неповні, не в змозі зробити певні аналітичні висновки

1-2 бали - здобувач освіти не засвоїв необхідний теоретичний навчальний матеріал в необхідному обсязі, допустив принципові помилки.

3. ***Надайтие коментар щодо актуальності висловленої думки. Запропонувати заходи компенсації впливу та способів усунення вказаного коммунікативного бар'єру*** – до 20 балів:

18-20 балів - здобувач освіти відображає авторську аналітичну оцінку висловленої думки й власну точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності; показує вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування;

15-17 балів - здобувач освіти відображає авторську аналітичну оцінку висловленої думки й власну точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності, але є несуттєві неточності; показує вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування;

12-14 балів - здобувач освіти відображає аналітичну оцінку висловленої думки, але відсутня власна точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності, є несуттєві неточності; показує вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування;

9-11 балів - здобувач освіти відображає аналітичну оцінку висловленої думки, але відсутня власна точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності, є несуттєві неточності; показує поверхневі вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування;

5-8 балів - здобувач освіти відображає аналітичну оцінку висловленої думки, але відсутня власна точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності, є несуттєві неточності та помилки; показує поверхневі вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування;

1-4 бали - здобувач освіти не відображає аналітичну оцінку висловленої думки, відсутня власна точку зору на можливі варіанти її реалізації в колективній діяльності, є суттєві неточності та помилки; не показує вміння проектувати стратегію комунікативної взаємодії у різних ситуаціях професійного спілкування.

ДОДАТКИ

Додаток А

Тест «Який я в спілкуванні?»

Уважно прочитайте питання тесту та відповідайте на них відверто та щиро. Відповідайте «так», «так та ні», «ні». Обирайте один з варіантів відповіді, довго не думайте над кожним питанням.

№	Питання	«так» / «так та ні» / «ні»
1	Чи багато в тебе друзів?	
2	Чи завжди в колі друзів ти можеш підтримати бесіду?	
3	Ти можеш подолати сором'язливість, замкнення у спілкуванні з людьми?	
4	Чи буває тобі нудно наодинці з собою?	
5	Чи завжди ти можеш знайти тему для бесіди при зустрічі зі знайомими?	
6	Чи можеш ти приховати своє роздратування при зустрічі з неприємною людиною?	
7	Ти вмієш приховати поганий настрій, не зриваючи злість на близьких?	
8	Чи можеш ти зробити перший крок до примирення після сварки з другом?	
9	Чи можеш ти утриматись від різких зауважень при спілкуванні з близькими людьми?	
10	Чи здатен ти в спілкуванні піти на компроміс?	
11	Чи вмієш ти у спілкуванні ненав'язливо відстоювати свою точку зору?	
12	Чи утримуєшся ти в розмові від осудження знайомих в їх відсутності?	
13	Якщо ти взнав про щось цікаве, чи виникає бажання розповісти про це друзям?	

Обробка результатів

За кожну позитивну відповідь «так» – 3 бали. За кожну відповідь «так і ні» – 2 бали. За кожну негативну відповідь «ні» – 1 бал. А тепер підсумуйте свої бали.

Інтерпретація:

Від 30 до 39 балів. Ти людина товариська, яка відчуває велике задоволення від контактів з близькими, знайомими та незнайомими людьми. Ти цікавий у спілкуванні. Ти – «душа товариства», друзі та знайомі цінують тебе за вміння вислухати, зрозуміти, дати пораду. Але не переоцінюй свої можливості, іноді ти буваєш дуже балакучий. Будь уважний до співбесідника, слідкуй за реакцією, намагайся не бути нав'язливим.

Від 20 до 29 балів. Ти в міру товариський, але в спілкуванні маєш деякі труднощі. Друзів у тебе мало, зі знайомими ти не завжди можеш знайти спільну мову. Іноді в розмові буваєш нестриманим, неврівноваженим. Потрібно бути більш щирим, уважним, доброзичливим до своїх співрозмовників. Крім того необхідно

подолати декотру невпевненість у собі.

До 20 балів. Ти людина сором'язлива, замкнена, в колі знайомих більше мовчиш, спілкуванню з людьми віддаєш перевагу усамітненню. Але це не означає, що в тебе немає друзів та знайомих. Вірогідно вони цінують тебе за вміння вислухати, зрозуміти, пробачити. Але, якщо тобі хочеться вільно висловлювати свою точку зору, стати цікавим співрозмовником, потрібно подолати сором'язливість, потрібно розвивати навички спілкування. Крім того, можливо ти дуже критично відносишся до себе до своїх знань, вмінь та здібностей.

Додаток Б

Тест «Чи вмієте Ви впливати на людей?»

Інструкція. При взаємодії дуже важливо позитивно впливати на інших людей. Це також необхідно, щоб досягти поставленої мети, реалізувати наміри, провести свою лінію. Якщо ви хочете дізнатися, якою мірою володієте цим умінням, дайте відповідь на наступні питання односкладово - «так» чи «ні».

№	Питання	«так» / «ні»
1	Чи здатні ви уявити себе в ролі актора або політичного діяча?	
2	Чи дратують вас люди, що одягаються і поводяться екстравагантно?	
3	Чи здатні ви говорити з іншою людиною про свої інтимні переживання?	
4	Негайно ви реагуєте, коли помічаєте найменші ознаки зневажливого ставлення своєї особи?	
5	Псується Чи є у вас настрій, коли хтось домагається успіху в тій області, яку ви вважаєте для себе найважливішою?	
6	Чи любите ви робити щось дуже важке, щоб продемонструвати оточуючим свої неабиякі здібності?	
7	Чи могли б ви пожертвувати всім, щоб домогтися у своїй справі видатного результату?	
8	Чи прагнете ви до того, щоб коло ваших друзів був незмінний?	
9	Чи любите ви вести розмірений спосіб життя із суворим розпорядком справ і навіть розваг?	
10	Чи любите ви змінювати обстановку або переставляти меблі?	
11	Чи любите ви нові способи вирішення старих завдань?	
12	Чи любите ви дражнити надто самовпевнених і зарозумілих людей?	
13	Чи любите ви доводити, що ваш начальник в чомусь неправий?	

Обробка результатів

За кожне збіг ваших відповідей з ключем запишіть собі по 5 балів. Відповідь «так» - питання № 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12,13; відповідь «ні» - питання № 2, 8, 9.

Інтерпретація:

35-65 балів. Ви людина, яка володіє хорошими передумовами, щоб ефективно впливати на інших, змінювати моделі поведінки, вчити, управляти, наставляти на шлях істинний. Ви переконані, що людина не повинна замикатися в собі, уникати людей, триматися на узбіччі і думати тільки про себе; він повинен щось робити, щоб люди краще почувалися в навколишньої дійсності. Ви наділені даром переконувати оточуючих у своїй праворті, проте вам треба бути обережним, щоб ваша впевненість в собі не стала агресивною.

30 і менше балів. Хоча ви часто буваєте праві, вам не вдається переконати в цьому оточуючих. Ви вважаєте, що життя має бути підпорядкована суворої дисципліни, здоровому глузду і хід її повинен бути передбачуваний. Ви не любите нічого робити через силу. Ви часто буваєте занадто стримані, не досягаючи через це бажаної мети, і тому неправильно зрозуміли.

Додаток В

Тест Чи вмієте ви вести переговори?

Щоб жити в суспільстві, зовсім не обов'язково мати якості, необхідні для дипломатів. Але певна здатність вести переговори / бесіди полегшує наші взаємини з іншими людьми. Якщо ви ініціативна людина і маєте стосунок до реальної економіки чи політики, то вміння заручитися підтримкою співрозмовника, обрати тон бесіди, знайти правильну й переконливу аргументацію на підтвердження ваших доводів може стати вирішальним під час укладання важливих угод. Відповідаючи на запитання, дайте спонтанні відповіді, тобто ті, що відразу спали вам на думку, але все-таки найбільш правильні. Вибирайте між «так» і «ні» залежно від вашої звичайної поведінки або способу мислення.

№	Питання	«так» / «ні»
1	Чи дивують вас реакції людей, з якими бачитеся вперше?	
2	Чи маєте звичку закінчувати фразу за інших, бо вважаєте, ніби знаєте, що вони скажуть?	
3	Чи часто ви скаржитеся, що вам не надають належних засобів, аби довести до кінця свою роботу?	
4	Заперечуєте ви або хоча б маєте такий намір, коли критикують думку, яку поділяєте ви або колектив, до котрого належите?	
5	Чи здатні ви уявити, що робитимете в наступні шість місяців?	
6	Чи висловлюєте власну точку зору на нараді, всіх учасників якої не знаєте?	
7	Чи вважаєте ви, що в усіх переговорах завжди бувають переможець і переможений?	
8	Чи кажуть, що ви вперті й твердолобі?	
9	Чи вважаєте ви, що на переговорах, де треба домогтися 5, слід починати з запиту 10?	
10	Чи важко вам приховувати поганий настрій, коли програєте під час гри (наприклад, у шахи) з друзями ?	
11	Чи вважаєте за необхідне відповідати пункт за пунктом комусь, хто на нараді висловлює думку, протилежну вашій?	
12	Чи неприємно вам часто змінювати один вид занять на інший?	
13	Чи обіймаєте ви таку посаду й отримуєте зарплату, яких мали намір домогтися ще рік тому?	
14	Чи є припустимим, на вашу думку, використання слабкостей інших задля досягнення власної мети?	
15	Чи впевнені ви, що легко знайдете аргументи для переконання інших у тому, що маєте право наполягати на своєму?	
16	Чи ретельно готуєтеся до зустрічей і нарад?	

Обробка результатів

Запишіть по одному очку за кожну відповідь, що збігається з наведеною в таблиці.

1. Ні	5. Так	9. Ні	13. Так
2. Ні	6. Ні	10. Так	14. Ні
3. Ні	7. Ні	11. Так	15. Ні
4. Ні	8. Так	12. Так	16. Ні

Інтерпретація:

Від 0 до 5 очок – ви не народжені для переговорів. Найкраще для вас виконувати роботу, за якої інша особа приймає рішення і розв'язує проблеми.

Від 6 до 11 очок – умієте добре вести переговори. Але для вас існує небезпека проявити владні риси характеру у невідповідний момент. Певне вдосконалення в мистецтві ведення переговорів вам не завадить.

Від 12 до 16 очок – ви спритні в переговорах. Але будьте обережні: ваше оточення може подумати, що за цією спритністю приховується щось нечесне, що ви застосовуєте недозволені засоби.

Додаток Д

Тест В.Ф.Ряховського «Рівень комунікабельності»

Уважно прочитайте наведені нижче відповіді та дайте відповідь «так», «інколи» чи «ні»

№	Питання	«так» / «інколи» / «ні»
1	Ви очікуєте на буденну ділову зустріч. Чи виводить це вас із звичної колії?	
2	Чи не відкладаєте ви візит до лікаря аж доти, доки вже зовсім не сила терпіти?	
3	Чи не викликає у вас незадоволення або збентеження доручення виступати з доповіддю чи повідомленням у зв'язку із якоюсь нагодою?	
4	Ви маєте нагоду поїхати у відрядження до міста, де ніколи ще не бували. Чи докладете ви максимум зусиль для того, щоб уникнути цієї поїздки?	
5	Чи любите ви ділитися своїми переживаннями з іншими?	
6	Чи дратує вас прохання незнайомої людини (показати дорогу, назвати час, відповісти на якесь запитання тощо)?	
7	Чи вірите ви в існування проблеми "батьків і дітей" та в те, що людям різних поколінь важко зрозуміти один одного?	
8	Чи не посоромитеся ви нагадати знайомому, що він забув повернути 10 гривень, що їх ви позичили йому кілька місяців тому?	
9	У кафе вам подали недоброякісну страву. Чи змовчите ви, лише незадоволено відсунувши тарілку?	
10	У ситуації один на один з незнайомою людиною ви не розпочнете бесіду самі і вам не сподобається, якщо першою заговорить вона. Чи це так?	
11	Вас жахає будь-яка довга черга (у магазині, бібліотеці, касі кінотеатру тощо). Вам легше відмовитися від свого наміру, ніж встати у хвіст і нудитися в очікуванні?	
12	Чи боїтеся ви брати участь у залагодженні конфліктної ситуації?	
13	. У вас є власні, суто індивідуальні критерії оцінювання творів літератури, мистецтва, культури, ніяких "чужих" думок з цього приводу ви не приймаєте. Це так?	
14	Почувши десь у неофіційній ситуації ("в кулуарах") явно помилкову точку зору з добре відомого вам питання, ви, скоріше за все, промовчите?	
15	Чи викликає у вас невдоволення прохання знайомих допомогти розібратися в якійсь проблемі чи навчальній темі?	
16	Вам легше формулювати свою точку зору (думку, оцінку) у письмовій формі, ніж в усній?	

Обробка результатів

За відповідь "так" нараховується 2 бали, "інколи" — 1 бал, "ні" — 0 балів.

Визначте загальну суму балів, яку ви набрали, відповідаючи на запитання тесту.

Інтерпретація:

32-30 балів. Ви некомунікабельні, і це ваша біда, оскільки саме ви, передусім, страждаєте від цього. Однак і близьким людям нелегко. На вас важко покластися в справі, що потребує групових зусиль. Намагайтеся бути більш комунікабельними, контролюйте себе.

29-25 балів. Ви замкнуті, неговіркі, віддаєте перевагу самотності, і тому у вас, мабуть, мало друзів. Нова робота та необхідність нових контактів якщо і не призводять вас до паніки, то надовго виводять з рівноваги. Ви знаєте цю особливість свого характеру і часто буваєте незадоволені собою. Однак не обмежуйтеся лише цим, оскільки саме від вас залежить змінити ці особливості характеру. Хіба не буває так, що чимось сильно захопившись, ви "несподівано" стаєте розкутими та комунікабельними? Варто лише постаратися.

24—19 балів. Ви певною мірою товариські, у знайомій обстановці почуваєте себе цілком упевнено. Нові проблеми вас не лякають, однак з новими людьми ви сходитеся обережно, неохоче берете участь у суперечках і диспутах. У ваших висловленнях часом занадто багато сарказму без усякої на те підстави. Усі ці недоліки у вашій владі.

18-14 балів. У вас нормальна комунікабельність. Ви допитливі, охоче слухаєте цікавого співрозмовника, досить терплячі в спілкуванні з іншими, відстоюєте свою позицію без зайвої запальності. Без неприємних переживань йдете на зустріч з новими людьми. У той же час ви не любите гучних компаній, екстравагантних витівок та багатослів'я - усе це вас дратує.

13-9 балів. Ви дуже товариські (часом, мабуть, навіть надміру), зацікавлені, говіркі, любите висловлюватися по різних питаннях, що, буває, дратує інших. Охоче знайомитеся з новими людьми, нікому не відмовляєте в проханнях, хоча не завжди можете їх виконати. Буває, що ви виходите з себе, однак швидко відходите. Чого вам бракує, так це посидючості, терпіння і відваги при зустрічі із серйозними проблемами. При бажанні, однак, ви зможете змусити себе не відступати.

8-4 бали. Товариськість "б'є з вас ключем". Ви завжди в курсі всіх справ. Любите брати участь у всіх дискусіях, хоча серйозні теми можуть викликати у вас нудьгу. Охоче висловлюєтесь, навіть якщо ваше уявлення про проблему більш ніж поверхове. Усюди почуваєте себе у своїй тарілці. Беретеся за будь-яку справу, хоча далеко не завжди можете її успішно довести до завершення. З цієї причини люди ставляться до вас із деяким побоюванням і сумнівами. Задумайтеся над цим.

3 бали і менше. Ваша комунікабельність має хворобливий характер. Ви балакучі, багатослівні, втручаєтеся в справи, що не мають до вас ніякого відношення, беретеся судити про проблеми, в яких зовсім некомпетентні. Через це ви часто буваєте причиною різного роду конфліктів. Вам необхідно зайнятися самовихованням.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

БАЧІЄВА Лариса Олександрівна
РУБАН Наталія Павлівна

СТРАТЕГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, МІЖОСОБИСТІСТНОГО СПІЛКУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Методичні рекомендації для організації та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 25.06.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,49. Обсяг 0,658 кб. Зам. № 309/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна